

- Kommunikationsstödet är framtaget av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Lantmäteriet under 2015. Följande kommuner har deltagit i arbetet: Göteborg, Järfälla, Karlstad, Lund, Malmö och Stockholm.
- Materialet är fritt att använda för alla som vill verka för öppna geodata.

Du kan använda kommunikationsstödet i planeringen av dina lokala aktiviteter genom att:

- Lära dig mer om öppna geodata och behovet av ny samverkans- och finansieringsmodell
- Etablera kontakt med andra som verkar för öppna geodata och ny finansieringsmodell
- Visa presentationen som ingår. Bjud in till diskussion utifrån lokala exempel

Distribution av kommunikationsstödet

SKL/kommunerna och Lantmäteriet sprider det här kommunikationsmaterialet genom:

- Utskick till chefer inom Lantmäteriet och kommuner
- SKL och Lantmäteriets hemsidor
- Nationellt och regionala geodataråd

Innehåll

Inledning	4
Budskap – det vi ska kommunicera	5
Vi behöver kommunicera behovet av öppna geodata	6
Våra effektmål – det vi vill uppnå med vår kommunikation	6
Målgrupper – de vi ska vi kommunicera med	6
Effektiv kommunikation – så når vi våra mål	6
Kommunikationskanaler – forum och sammanhang	7
Verktyg i kommunikationsstödet	8
Frågor och svar – var beredd i samtal	10

Inledning

Samhället går mot ökad transparens för offentliga organisationer. Information som i olika grad tas fram med skattemedel av myndigheter och kommuner förväntas inte bara finnas tillgänglig för den egna organisationen utan också för medborgare, näringsliv och andra offentliga organisationer.

Offentlighetsprincipen motsvarar inte längre förväntningarna på att information ska finnas tillgänglig när vi vill ha den. Att informationen finns tillgänglig digitalt för att enklare kunna användas och synliggöras är av stor betydelse. Öppnandet av myndighetsdata genom så kallad öppna data har stor betydelse för utvecklingen.

Övergången till öppen data stöds av regeringen och underbyggs av bland annat: e-förvaltningsstrategin, IT-propositionen, PSI-direktivet, Inspire-direktivet, lagen om geografisk miljöinformation, förordningen om geografisk miljöinformation samt lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen från 2010.

Flera svenska organisationer arbetar aktivt för att underlätta övergången för offentliga verksamheter.

3 viktiga anledningar att öppna geodata

- Bättre beslut inom samhällsplanering, krishantering och klimatanpassning
- Ökad innovationskraft och tillväxt hos företag
- Förbättrad kontakt mellan medborgare och myndigheter

Det återstår dock mycket arbete innan merparten av svensk geodata finns som öppen data. Kommunerna och Lantmäteriet är Sveriges största producenter av geodata och verksamheterna är till varierande grad avgiftsfinansierade. Oavsett om kunden är en annan myndighet, offentlig organisation, företag eller medborgare är geodata oftast avgiftsbelagd.

Eftersom kommunernas och Lantmäteriets nuvarande finansieringsmodeller inte medger någon övergång till öppna geodata krävs andra finansieringsmodeller. T.ex. skulle regeringen kunna avsätta medel för öppna geodata i samhället; dvs. till statliga myndigheter och kommuner.

Beslutsfattare behöver uppmärksammas på geodatas betydelse i samhället och på möjligheterna med öppna geodata. Det här kommunikationsstödet är framtaget för att underlätta det arbetet.

Utöver nödvändiga politiska beslut behöver en rad praktiska hinder undanröjas. Både opinionsbildningen och arbetet med verksamhetsanknutna praktiska förändringar kräver nationell samordning mellan berörda organisationer. Den typen av samordning är inte ny, till exempel har det varit ett framgångsrikt arbetssätt under införandet av det nya referenssystemet i plan, SWEREF 99.

Resan mot öppna geodata pågår i flera kommuner och inom Lantmäteriet. Genom goda exempel kan vi inspireras och lära av varandra – och uppmärksamma våra beslutsfattare på vikten av öppna geodata.

Inom samhällsbyggnadssektorn pågår satsningar för ett effektivare informationsflöde. Öppna geodata är i dessa fall en av förutsättningarna.

Budskap – det vi ska kommunicera

Öppna geodata erbjuder stora möjligheter. Om staten och kommunerna öppnar geodata så bidrar det till ett effektivare och mer transparent samhällsbyggande. Geodata ska vara en möjliggörare i samhällets utveckling, inte en bromskloss.

Stödjande budskap med exempel på nyttor med öppna geodata

Om geodata blir lättare tillgängligt underlättas en rad verksamheter.

1. Effektivare samhällsplanering

– samma aktuella kartunderlag används under hela samhällsbyggnadsprocessen, från planering och projektering till färdigt projekt och förvaltning. Det leder till bättre beslut, smidigare och effektivare arbetsflöden och underlättar arbete över administrativa gränser.

2. Klimatsmarta transporter

– det blir mindre miljöpåverkan om ett komplett, korrekt kartunderlag kan användas för att beräkna det effektivaste transportvalet. Bland annat behövs korrekt vägnät, tillförlitliga adresser, information om vägbeskaffenheter och topografi.

3. Rädda liv och egendom

– harmoniserade geodata ger en gemensam enhetlig bild av verkligheten för de verksamheter som behöver samordnas vid räddningsinsatser. Det behövs kvalitetssäkrade adresser och kartor samt tillförlitliga underlag till positioneringstjänster.

4. Smartare förvaltning

– det möjliggör för nya arbetssätt och snabbare processer. Både internt i den egna organisationen och för de som nyttjar öppna geodata. Geodata används många gånger som informationsbärare. Det underlättar vid informationsökning, ger bättre stöd till beslutsunderlag samt underlättar användarvänligheten i e-tjänster.

5. Transparens och delaktighet

– öppna data bidrar till att stärka den lokala demokratin genom att vi får en transparent organisation som bjuder in till delaktighet. Samma information används inom verksamheten för beslut som visas för medborgare och journalister. Geodata möjliggör visualisering av information som i sin ursprungsform kan vara svårtolkad.

6. Ökad innovation och tillväxt

– vem vet vad som kan uppkomma när olika datamängder kopplas samman? Geodata underlättar för entreprenörer att utveckla nya tjänster som är till för medborgarna. Det ger möjlighet till nya arbetstillfällen och kan leda till att nya företag.

Vi behöver kommunicera behovet av öppna geodata

Om Sverige får öppna geodata bidrar det till effektivare och mer transparent samhällsbyggande. För att det ska bli verklighet behöver de hinder som idag bromsar utvecklingen undanröjas.

Därför behöver vi öka kunskapen om nyttorna med öppna geodata och om de hinder som dagens finansieringsmodell innebär.

Våra effektmål – det vi vill uppnå med vår kommunikation

Sverige behöver en långsiktig och stabil finansiering av geodata. Vårt effektmål är att Sveriges geodataproducenter får nya finansieringsmodeller för insamling, uppdatering och tillhandahållande av öppna geodata.

Det förutsätter arbete och beslut på flera nivåer:

1. Ny ekonomisk samverkansmodell mellan landets kommuner och Lantmäteriet
2. Utredning av, och förslag om nya finansieringsmodeller för geodataverksamheterna i respektive kommun.
3. Ökade anslag från regeringen till myndigheter och kommuner för långsiktig finansiering av geodataverksamheterna.

Vi vill öka kunskapen och skapa en positiv inställning till öppna geodata så att beslutsfattare ser dess möjligheter och löser finansieringsfrågan.

Målgrupper – dem vi ska kommunicera med

För att öppna geodata ska bli möjligt behöver beslutsfattare, som tjänstemän och politiker, utreda och fatta beslut om nya finansieringsmodeller. Därför är de kommunikationsmaterialets primära målgrupp.

Målgrupper

Primära målgrupper:

- politiker i riksdag, regering och kommun
- chefstjänstemän inom departement, Lantmäteriet och kommuner

Sekundära målgrupper:

- Media
- Näringsliv och innovatörer
- Intresseföreningar
- Geodataråd
- Medborgare

Effektiv kommunikation – så når vi våra mål

Det finns inget aktivt motstånd mot öppna geodata, men inte heller någon opinion för att Sverige ska få en ny finansieringsmodell som möjliggör öppna geodata. Frågan har inget nyhetsvärde och är inte speciellt kontroversiell.

Att väcka intresse och uppmärksamhet för frågan är därför av största vikt för en effektiv kommunikation. Passa på att lyfta händelser som både har en koppling till geodata och ett nyhetsvärde för att motivera varför finansieringsformerna behöver ändras.

Trovärdiga och korrekta. Vi vill att öppna geodata ska förknippas med möjligheter, utveckling och innovation, men det är viktigt att vi är öppna med de hinder som finns på vägen.

Hindren är:

- finansiering och licensvillkor
- olika lägesbilder
- otidsenlig lagstiftning

Finansiering:

Öppna geodata kommer att medföra såväl intäktsbortfall som kostnadsökningar i form av arbete med harmonisering och tillgängliggörande.

Bjud in till diskussion kring dagens finansieringsmodell.

Olika lägesbilder:

Nyttan med öppna geodata förutsätter fortsatt arbete med harmonisering, standarder och tillgängliggörande. Arbete som idag pågår bland annat inom Svensk geoprocess och Geodatasamverkan.

Samstämmiga och enhetliga. Om samma fakta, argument och motiv återkommer ökar trovärdigheten och risken för missförstånd minskar. Det här kommunikationsstödet är ett sätt att öka samstämmigheten i vår kommunikation.

Engagerade och motiverade. Engagemang smittar och när du visar ditt engagemang vill andra lyssna på dig. Bara logik skapar ingen opinion oavsett hur bra sakargumenten är.

Långsiktiga och målmedvetna. Förändringar kan ta tid, då förutsättningarna i verksamheterna är olika. Därför behöver vi vara långsiktiga och målmedvetna i vår kommunikation.

Kommunikationskanaler – forum och sammanhang

Materialet är framtaget för att ge dig stöd i kommunikation av öppna geodata i:

- Ledningssammanhang – både politiska och tjänstemannamässiga
- Den kommunala beslutsprocessen, t.ex. där kartchefer informerar byggnadsnämnden och ekonomichefer
- För intern kunskapsspridning och påverkan
- Konferenser, mässor och branschdagar
- Redaktionellt material
- Mediakontakter

För att komma igång:

- Informera genom etablerade kanaler till beslutsfattare, näringsliv, intresseföreningar, media och allmänhet.
- Ta gärna kontakt med verksamhetens pressansvariga vid tillfällen då möjligheterna med öppna geodata kan intressera journalister och allmänheten.
- Kom ihåg din egen organisation – kommunicera möjligheterna med öppna geodata och behoven av en ny finansieringsmodell även internt.

Verktyg i kommunikationsstödet

Till din hjälp finns:

- Presentation i powerpoint
- Erfarenhetsbank – genomförande och användning av öppna data
- Aktivitetsförslag - kunskapsökande och opinionsbildande aktiviteter
- En broschyr

Du hittar senaste versionerna av allt material på Lantmäteriets och Sveriges Kommuner och Landstings webbplatser.

Presentation i powerpoint

Presentationen belyser nyttor och visar på goda exempel med öppna geodata. Du kan använda den för att öka mottagarens kunskap och insikt om vad ett öppnande av geodata kan innebära för samhället och för den egna organisationen. Nyttorna kommuniceras genom ett huvudbudskap och flera stödjande budskap.

Du väljer själv vilka delar av presentationen som är relevanta för din publik/mottagare. Presentationen utan diskussion eller frågor tar ca 10 minuter. Kom ihåg att avsätta tid för frågor under presentationen och för efterföljande diskussion.

Presentationen är bildbaserad. I visningsläge syns ett tematiskt foto samt nyckelord.

Du har talmanus till presentationen i ett separat dokument. Utöver talarmanus har du bakgrund till vad kommunikationen ska leda till, vad som bör kommuniceras, vem som är mottagare av budskapet, varför presentationen tagits fram med mera i inläsningsdelarna i det här kommunikationsstödet.

Presentationens innehåll:

- Att tänka på innan presentation
- Huvudbudskap
- Stödjande budskap som konkretiserar nyttan med öppna geodata. Till de flesta områden finns konkreta exempel som du själv väljer om du vill visa. Exemplet ligger som dolda sidor i presentationen. Till flera exempel finns länkar angivna eller kopplade till bilden i bildspelet. Använd länken om du vill visa exemplet live. Då behöver du en internetuppkoppling.
- Problematisering som tar upp hur dagens förutsättningar påverkar ett öppnande av geodata

Broschyr

Broschyren innehåller en sammanfattning av presentationen. Broschyren kan delas ut till deltagarna i samband med en presentation men även användas för att informera om öppna geodata. Broschyren finns att ladda ner från Lantmäteriets och Sveriges Kommuner och Landstings webbplatser som tryckfärdig pdf.

Erfarenhetsbank – lära av varandra

Vill du sätta dig in i geodata eller är geodataansvarig och vill få en bredare bild? Vill du ta del av vad som gjorts inom öppna geodata och ta del av andras erfarenheter?

- Generella rekommendationer för att komma igång med öppna data
www.vidareutnyttjande.se
- Vad som händer inom geodataområdet idag www.geodata.se
- Inspiration och hjälp i arbetet mot öppna geodata www.uli.se
- Exempelbank på olika lösningar som använder sig av öppna data
www.opendatahandbook.org

Aktivitetsbank – konkreta saker du kan göra

• Workshop

Förslag på frågor som kan användas:

- Vad kan vi göra för att arbeta vidare med öppna geodata i vår organisation?
 - För att skapa samsyn kring öppna geodata
- Vad kan öppna geodata göra för vår organisation?
 - För att skapa förståelse för varför vi behöver nya samverkansformer och ersättningsformer
- Vilka beslut behöver fattas hos oss och vem har mandat att fatta besluten?

Här beror svaret på vilken organisation du arbetar i, men generellt så

- Vad kan jag göra? Vad kan du göra?
- Vilka nyttor/budskap är viktigast för vår organisation?
 - Effektivare samhällsplanering
 - Klimatsmarta transporter
 - Rädda liv och egendom
 - Smartare förvaltning
 - Transparens och delaktighet
 - Ökad innovation och tillväxt
- **Ta fram en egen kommunikationsplan**
 - Ta stöd av egen kommunikationsenhet
 - Vad har vi för mål med vår kommunikation kring öppna geodata
 - Vilka behöver vi kommunicera med
 - Vad kan de vi ska kommunicera med om öppna geodata
 - Vilken information behöver vi förmedla
 - Planera för aktiviteter som ska genomföras
 - Tidsätt aktiviteterna

Frågor och svar – var beredd i samtal

Nedan följer ett antal vanliga frågor och svar som du kan använda.

Fråga: Vad menas egentligen med geodata?

Svar: "Geodata är beskrivningar av sådant som har ett geografiskt läge, till exempel byggnader, sjöar och vägar men också vegetation och befolkning. Allt som går att lägesbestämma, helt enkelt" (enligt geodata.se).

Geodata är en sammandragning av orden geografiska data.

Fråga: Varför tar ni betalt för geodata? Den är ju redan framtagen med skattepengar!

Svar: Nej, geodata är i regel framställd med en blandning av skattemedel och avgifter. Om intäkterna inte täcker framställningskostnaderna, uppdatering och tillgängliggörande kommer vi att se kvalitetsförsämringar vad gäller aktualitet.

Fråga: Är all geodata avgiftsfinansierad?

Svar: Nej, inte all geodata. Det är vanligtvis grundläggande geografisk data som delvis är avgiftsfinansierad. Med grundläggande geodata menas den data som visar oss läget på marken och vad som finns på marken samt vilka bestämmelser som gäller. Exempel på grundläggande geodata är grundkartprodukter som baskarta och översiktskartor, stornät, flygbilder och fastighetsinformation.

Fråga: Kan vi öppna geodata inom befintlig budget?

Svar: Ja, det går, men inte utan att andra verksamheter eller den egna geodataverksamheten får fördela om resurserna. Fördelen med att ändå börja öppna några datamängder är att vi lär oss under resans gång. Det skapas en efterfrågan och där användare kan vara med att visa på behov och ställa krav.

Fråga: Varför ska vi lägga mer pengar på geodataverksamheten när t.ex. planarbete och bygglovsverksamheter behöver alla tillgängliga resurser? Kan inte geodata vänta?

Svar: Öppna geodata nu så blir både plan- och bygglovsprocesser smidigare och på sikt gynnas dessa verksamheter av öppna geodata.

Fråga: Till exempel Stockholm har öppnat mycket data men de används ju inte så mycket. Hur ska man säkra att det inte bara är bortkastade pengar?

Svar: Genom att bygga en infrastruktur med standardiserade datalösningar, Geodataportalen och Svensk geoprocess är början på det arbetet.